

Міністерство освіти і науки України
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра менеджменту освіти та педагогіки вищої школи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-
наукового інституту педагогіки і
психології

_____ С.М. Кондратюк
« ____ » _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Менеджмент та адміністрування в освіті

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань **07** **Управління та адміністрування**

спеціальність **073** **МЕНЕДЖМЕНТ**

освітня-програма/програми **Менеджмент освіти**
першого рівня вищої освіти

Мова навчання **українська**

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту педагогіки і психології

« ____ » _____ 201__ р

Голова _____ Т.Б. Тарасова,
кандидат психологічних наук, доцент

Суми - 2019

Розробники:

1. Козлова О.Г., к.п.н., професор, завідувач кафедри менеджменту освіти та ПВШ
2. Максименко Тетяна Михайлівна,ст. викладач

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи

Протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ (Козлова О. Г.)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 16	(Вказати освітній ступінь) бакалавр	Обов'язкова/ вибіркова	
		Рік підготовки:	
I-й		I-й	
Семестр			
I-II-й		I-II-й	
Лекції			
88 год.		22 год.	
Практичні, семінарські			
100 год.		22 год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
284 год.		432 год.	
Консультації:			
8 год.		4 год.	
Вид контролю:			
екзамен			
Загальна кількість годин - 480			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Менеджмент та адміністрування в освіті» є формування у майбутніх менеджерів сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- вивчення основних понять, категорій та принципів управління;
- вивчення основних задач, функцій та методів управління менеджменту освіти;
- вивчення змісту процесів та технологій управління;
- формування розуміння основ планування, здійснення організації, мотивування та контролювання;
- аналіз теорій менеджменту освіти;
- формування інформаційного забезпечення процесу управління;
- вивчення особливостей прийняття рішень у менеджменті;
- вивчення особливостей керівництва та лідерства, стилів управління;
- вивчення психологічних аспектів управлінської діяльності;
- вивчення культури та етики управління організаціями;
- вивчення факторів виникнення конфліктів в колективах та управління ними.
- визначати процес, і всі його етапи управління ЗЗСО;
- визначення понять «державне» та «внутрішнє» управління НЗ;
- охарактеризувати систему управлінської діяльності керівника НЗ;
- прогнозування розвитку системи управління НЗ;
- вивчення, аналіз розвитку ефективних управлінських моделей в освіті;
- визначити психологічну характеристику сучасного керівника НЗ.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Основні теоретичні положення дисципліни «Менеджмент та адміністрування в освіті» вивчаються студентами в комплексі з такими дисциплінами, як «Вступ до спеціальності», «Еволюція менеджменту в освіті», «Основи психології».

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати та вміти:

<p style="text-align: center;">Знання</p> <ul style="list-style-type: none"> – сутність основних понять та категорій менеджменту; – принципи та функції менеджменту; – системи методів управління; – зміст процесів та технологій управління; – основи планування, організації, мотивування, контролю та регулювання; – організацію взаємодій та повноважень; – прийняття рішень у менеджменті; – інформаційне забезпечення процесу управління; – керівництво та лідерство, стилі управління; – етику та відповідальність у менеджменті; – ефективність управління; – систему освіти України; – систему державного управління освітнім закладом; – функції внутрішнього управління освітнім закладом; – роль керівника в управлінській системі освіти 	<p style="text-align: center;">ПРЗ 2</p> <p style="text-align: center;">ПРЗ 3</p> <p style="text-align: center;">ПРЗ 4</p> <p style="text-align: center;">ПРЗ 5</p> <p style="text-align: center;">ПРЗ 6</p> <p style="text-align: center;">ПРЗ 7</p> <p style="text-align: center;">ПРЗ 8</p> <p style="text-align: center;">ПРЗ 9</p>	<p>Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.</p> <p>Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.</p> <p>Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.</p> <p>Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>Виявляти навички організаційного проектування.</p> <p>Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.</p> <p>Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.</p>
---	---	---

<p>Уміння</p> <ul style="list-style-type: none"> – чітко визначати місію та цілі організації, раціонально використовувати ресурси організації з застосуванням принципів, функцій, і методів управління, – розрізняти та вміти збудувати різні типи структур управління, приймати рішення. 	<p>ПРЗ 11.</p> <p>ПРЗ 16.</p> <p>ПРУ 17.</p>	<p>Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.</p> <p>Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.</p> <p>Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.</p>
<p>Комунікація:</p> <p>К1. Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.</p> <p>К2. Використання іноземних мов у професійній діяльності.</p>	<p>ПРК 1</p> <p>ПРК 2.</p>	<p>Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті.</p> <p>Вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	<p>Теоретична підготовка: вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань.</p> <p>Практична підготовка: може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.</p>
В	<p>Теоретична підготовка: вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях. формулюванні висновків. застосуванні теоретичних знань на практиці.</p> <p>Практична підготовка: за зразком самостійно виконує практичні завдання,</p>

	передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання.
С	<p>Теоретична підготовка: володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу.</p> <p>Практична підготовка: має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.</p>
Д	<p>Теоретична підготовка: має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки.</p> <p>Практична підготовка: планує та виконує частину завдання за допомогою викладача.</p>
Е	<p>Теоретична підготовка: студент не володіє навчальним матеріалом у загальному обсязі.</p> <p>Практична підготовка: виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.</p>
FX	<p>Теоретична підготовка: студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.</p> <p>Практична підготовка: виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.</p>
F	Теоретична підготовка: студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

II семестр

Поточний контроль														Разом	Сума	Підсум ковий (екз.)	Загальн а сума
РОЗДІЛ 3																	
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14				
Поточний контроль														33	75	25	100
4	4	4	4	4	4	2	2	4	2	2	2	2	2				
Контроль самостійної роботи														33	75	25	100
2	2	2	3	2	2	4	2	2	2	2	2	2	4				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Тести, навчальні проекти, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ

Тема 1.1. Розвиток та сучасний стан теорії управління.

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорії «менеджмент». Історія розвитку менеджменту. Класичні та неокласичні теорії менеджменту. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Тема 1.2. Закони, закономірності та принципи менеджменту.

Основні закони і закономірності менеджменту. Система управління. Сутність, природа та роль принципів управління в досягненні мети організації. Класифікація принципів менеджменту. Взаємозв'язок між принципами менеджменту. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний, системний та ситуаційний підходи.

Тема 1.3. Організації як об'єкти управління.

Загальні характеристики організацій. Зовнішнє та внутрішнє середовище організації. Взаємозв'язок факторів зовнішнього та внутрішнього середовища організації. Організація як соціально-економічна самокерована система. Менеджмент змін.

Тема 1.4. Етика і соціальна відповідальність в менеджменті.

Сутність відповідальності та етики у менеджменті. Особливості етичної поведінки організацій. Фактори, що впливають на етичність прийняття рішень. Сутність і стратегічні цілі корпоративної соціальної відповідальності. Заходи щодо забезпечення етичної поведінки.

Тема 1.5. Інформаційне забезпечення в менеджменті.

Інформація, її види та роль в менеджменті. Носії інформації. Класифікація інформації. Вимоги, які пред'являються до інформації. Поняття і характеристика комунікацій. Різновиди «внутрішніх» та «зовнішніх» комунікацій. Перешкоди в комунікаціях. Зворотній зв'язок у процесі комунікації. Комунікаційний процес: елементи, етапи, моделі. Система інформаційного забезпечення менеджменту.

Тема 1.6. Функціональний склад системи управління. Методи менеджменту.

Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту. Динамічний взаємозв'язок конкретних і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних.

Сутність та класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

Тема 1.7. Підходи до прийняття управлінських рішень.

Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Управлінське рішення як засіб вирішення проблем. Класифікація управлінських рішень. Умови підготовки та прийняття управлінських рішень. Циклограма підготовки, прийняття і реалізації управлінських рішень. Зворотний вплив на процес підготовки, прийняття і реалізації управлінських рішень.

Тема 1.8. Методи обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

Підходи до прийняття рішень. Взаємозалежність рішень. Методи моделювання. Моделі прийняття управлінських рішень. Різновиди технологій прийняття рішень. Методи прийняття рішень в умовах ризику та невизначеності. Методи колективних рішень. Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Якість управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІЇ ТА СТИЛІ УПРАВЛІННЯ

Тема 2.1. Планування як загальна функція менеджменту.

Сутність і зміст планування як функції менеджменту. Класифікація цілей організації. Процес постановки цілей. Дерево цілей. Основні елементи системи планування. Види планування та їхній взаємозв'язок (стратегічне, тактичне, поточне планування). Бізнес-планування.

Тема 2.2. Стратегічний та операційний менеджмент в системі управління підприємством.

Суть стратегії та її роль в процесі управління. Базові стратегії: стратегія обмеженого росту, стратегії росту, стратегії скорочення. Поняття, суть і процес стратегічного менеджменту. Суть операційного менеджменту. Формування операційної стратегії підприємства. Управління операціями.

Тема 2.3. Організація як загальна функція менеджменту.

Організація як загальна функція менеджменту. Сутність функції організації та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Адміністративний апарат.

Департаменталізація. Сутність та етапи організаційного проектування. Традиційні і адаптивні організаційні структури управління. Оцінка ефективності організаційних форм управління. Перспективи їх розвитку.

Тема 2.4. Мотивування як загальна функція менеджменту.

Поняття мотивування. Еволюція поглядів на мотивацію. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування. Модель мотивації через потреби. Основні поняття теорії мотивації. Значення людського фактора в управлінні організацією. Психологічні та фізіологічні особливості працівника.

Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Змістовні теорії мотивації – теорії А. Маслоу, Д. МакКлелланада, Ф. Герцберга. Теорії мотивування процесного підходу: теорія очікувань, теорія справедливості і теорія Портера-Лоулера. Порівняння теорій мотивування. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Тема 2.5. Контроль як загальна функція менеджменту.

Поняття контролю та його місце в системі управління. Принципи, цілі і функції контролю. Види управлінського контролю: попередній, поточний, заключний контроль. Поведінкові аспекти контролю. Ступінь контролю та міра відповідальності за результат. Типи контрольних систем та їх зміст. Контролінг у системі управління підприємством.

Тема 2.6. Керівництво та лідерство.

Поняття та загальна характеристика керівництва. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Влада і вплив в менеджменті. Концепція залежності. Баланс влади. Необхідність влади в менеджменті. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми влади та впливу: законна влада, харизматичний вплив, вплив через знання, вплив через страх, вплив через винагороду. Сучасні форми влади і впливу.

Тема 2.7. Управління конфліктами та стресами.

Типи, причини і моделі конфлікту. Функції конфліктів та підходи до їх вирішення. Особливості управління стресами в організації.

Тема 2.8. Організаційна гнучкість та ефективність менеджменту.

Сутність та основні параметри організаційних перетворень. Організаційні зміни та управління ними. Моделювання процесу організаційних перетворень. Опір змінам. Система подолання опору організаційних змін.

Підходи до оцінки ефективності менеджменту в організації. Економічна, організаційна та соціальна ефективність менеджменту. Системи показників економічної, організаційної та соціальної ефективності менеджменту, їх склад і методи визначення. Напрями підвищення ефективності управління організацією.

РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ОСВІТІ

Тема 3.1. Основні типи загальноосвітніх закладів середньої освіти

Загальна характеристика Закону України “Про повну загальну середню освіту” (2020). Визначення основних типів середніх закладів освіти, особливості їх діяльності. Проблеми формування та оптимізації мережі середніх закладів освіти.

Тема 3.2. Загальноосвітні заклади середньої освіти нових типів

Поняття “освітній заклад нового типу”, “освітній заклад нової формації”. Становлення ліцеїв, гімназій в історичному контексті. Середні загальноосвітні заклади освіти для обдарованих і здібних дітей. Особливості створення та діяльності ліцеїв, гімназій, колегіуму, приватної школи, навчально-виховного комплексу тощо. Умови створення закладу нового типу. Специфіка управління закладом нового типу.

Тема 3.3. Основні типи вищих навчальних закладів, особливості їх діяльності

Система закладів вищої освіти II–IV рівнів акредитації. Вимоги до діяльності закладів вищої освіти різних типів. Питання акредитації закладів вищої освіти. Умови

відкриття закладів вищої освіти. Вимоги до освітніх ступенів підготовки випускника закладу вищої освіти.

Тема 3.4. Науково-методичне та нормативне забезпечення діяльності закладу освіти

Нормативна база створення та функціонування освітнього закладу. Основні директивні документи. Вимоги до розробки змісту та структури статуту освітнього закладу. Правила внутрішнього розпорядку освітнього закладу. Основні накази. Плани роботи закладу. Визначення стратегії діяльності закладу. Навчальні плани і програми. Посібники, методичні рекомендації. Дидактичне обладнання.

Тема 3.5. Особливості діяльності дошкільних, позашкільних і професійно-технічних закладів освіти

Основні завдання та напрями діяльності дошкільних установ в умовах соціально-економічних перетворень. Зміст і організація позашкільних закладів освіти. Діяльність професійно-технічних закладів в умовах реформування освіти.

Тема 3.6. Концептуальні засади діяльності закладу та установи освіти

Поняття про “концепцію”. Концепція як ідеологічна база діяльності закладу (установи) освіти. Основні функції концепції: методологічна, теоретична, нормативна, методико_технічна; їх сутність та засоби реалізації. Орієнтовна структура концепції.

Тема 3.7. Системний підхід до управління закладом освіти

Управління навчальним закладом як цілісна педагогічна система. Основні компоненти системи управління закладом освіти, їх характеристика. Поняття “системний підхід”. Системний підхід як метод аналізу та моделювання діяльності навчального закладу.

Тема 3.8. Система планування роботи школи в умовах інноваційної діяльності

Планування як цільова функція в системі внутрішньошкільного управління. Основні підходи до планування роботою школи: аспектний, функціональний, програмно-цільовий, змішаний. Зміст плану роботи школи. Орієнтовна структура плану. Графічні форми планів. Методика планування роботи школи.

Тема 3.9. Принципові основи розподілу службових повноважень у системі освіти

Сутність поняття “розподіл службових повноважень”, основні принципи їх розподілу. Принципи інтегративності, системності, наступності, конкретності, програмності та їх сутність. Розподіл службових повноважень “за вертикаллю”. Основні повноваження Міністерства освіти і науки, обласного департаменту освіти і науки, районного (міського) відділу освіти. Розподіл службових повноважень між закладами та установами освіти в регіоні.

Тема 3.10. Проблеми визначення критеріїв оцінювання управлінської діяльності закладів та установ освіти

Поняття “критерій”, “стандарт”, “еталон”. Методика визначення критеріїв оцінювання діяльності закладу освіти. Основні показники оцінювання діяльності закладу освіти. Розрахунки визначення ефективності діяльності. Особливості визначення критеріїв щодо ефективності управлінської діяльності закладів та установ освіти.

Тема 3.11. Програмно-цільовий підхід до управління розвитком навчального закладу

Поняття про програмно-цільовий підхід. Основні актуальні програми, їх зміст і структура. Методика розробки програм.

Планування роботи проблемних груп. Місце програми у циклограмі управлінської діяльності відділу освіти. Взаємозв'язок програм відділу освіти і закладів освіти. Програмно-цільовий підхід як фактор підвищення ефективності управлінської діяльності відділу освіти і освітніх закладів.

Тема 3.12. Підвищення ефективності контрольно-аналітичної діяльності закладів та установ освіти

Місце контролю та аналізу в системі функцій управління відділу та закладів освіти. Контроль як функція, що забезпечує отримання зворотної інформації про об'єкт управління. Особливості аналітичної діяльності закладів та установ освіти. Методика розробки програм контрольно-аналітичної діяльності закладів та установ освіти. Напрями підвищення ефективності контрольно-аналітичної діяльності в освіті.

Тема 3.13. Зміст і структура професійної компетентності педагогічних і керівних кадрів освіти

Поняття “компетенція” та “професійна компетентність”. Основні професійні знання педагога. Гносеологічна парадигма професійних знань педагогічного працівника. Зміст професійної компетентності педагога. Поняття “менеджер освіти”. Особливості підготовки менеджера освіти. Зміст і структура професійної компетентності керівника освіти. Основні проблеми підвищення ефективності підготовки керівних кадрів освіти.

Тема 3.14. Основні напрями поліпшення управління освітою

Концептуальний підхід до управління освітою як фактор поліпшення управління освітою. Оптимізація мережі освітніх закладів, її сутність. Критеріальні основи управління освітою. Кваліфікований підхід до оцінювання результативності управлінської діяльності. Комп'ютеризація управління освітою, її основні напрями. Підготовка, підвищення кваліфікації та атестація керівних кадрів освіти. Підвищення ефективності атестації закладів та установ освіти. Приведення діяльності органів управління освітою у відповідність до принципів системності та демократизації.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ										
Тема 1.1. Становлення та розвиток менеджменту в освіті	14	2	2		10		1			12
Тема 1.2. Закони, закономірності та принципи менеджменту.	14	2	2		10		1			12
Тема 1.3. Організації як об'єкти управління.	14	2	4		8		1			15
Тема 1.4 Етика і соціальна відповідальність в менеджменті.	12	2	2		8		1			15
Тема 1.5. Інформаційне забезпечення в менеджменті.	14	2	4		8		1			15
Тема 1.6. Функціональний склад системи управління. Методи менеджменту.	16	4	4		8		1			12
Тема 1.7. Підходи до прийняття управлінських рішень.	16	4	4		8		1			14
Тема 1.8. Методи обґрунтування та прийняття управлінських рішень.	18	4	4	2	8		1	1		15
РОЗДІЛ 2. Функції та стилі управління										
Тема 2.1. Планування як загальна функція менеджменту	18	4	4		10		1	1		15
Тема 2.2. Стратегічний та операційний менеджмент в системі	18	4	4		10		1			15

управління підприємством.										
Тема 2.3. Організація як загальна функція менеджменту.	16	4	4		8		1	1		15
Тема 2.4. Мотивування як загальна функція менеджменту.	18	4	4		10		1			15
Тема 2.5. Контроль як загальна функція менеджменту.	18	4	4		10		1	1		15
Тема 2.6. Керівництво та лідерство.	18	4	4		10		1	1	1	15
Тема 2.7. Управління конфліктами та стресами	18	4	4		10					14
Тема 2.8. Організаційна гнучкість та ефективність менеджменту	20	4	4	2	10					14
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ОСВІТІ										
Тема 3.1. Основні типи загальноосвітніх закладів середньої освіти	16	2	4		10		1	1		15
Тема 3.2. Загальноосвітні заклади середньої освіти нових типів	16	2	4		10			1		15
Тема 3.3. Основні типи вищих навчальних закладів, особливості їх діяльності	16	2	4		10		1	1		15
Тема 3.4. Науково-методичне та нормативне забезпечення діяльності закладу освіти	16	2	4		10		1	1		15
Тема 3.5. Особливості діяльності дошкільних, позашкільних і професійно-технічних	16	2	4		10		1	1		12

закладів освіти										
Тема 3.6. Концептуальні засади діяльності закладу та установи освіти	18	2	4	2	10		1	1		12
Тема 3.7. Системний підхід до управління закладом освіти	16	4	2		10		1	1		15
Тема 3.8. Система планування роботи школи в умовах інноваційної діяльності	16	4	2		10		1	1		15
Тема 3.9. Принципові основи розподілу службових повноважень у системі освіти	16	2	4		10		1	1	1	15
Тема 3.10. Проблеми визначення критеріїв оцінювання управлінської діяльності закладів та установ освіти	18	4	2	2	10		1	1		15
Тема 3.11. Програмно-цільовий підхід до управління розвитком навчального закладу	14	2	2		10		1	1		15
Тема 3.12. Підвищення ефективності контрольної-аналітичної діяльності закладів та установ освіти	12	2	2		8		1			15
Тема 3.13. Зміст і структура професійної компетентності педагогічних і керівних кадрів освіти	14	2	2		10		1	1	1	15
Тема 3.14. Основні напрями поліпшення управління освітою	14	2	2		10					15
Усього годин	480	88	100	8	284	480	22	20	4	432

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Розвиток та сучасний стан теорії управління.	2	0
2.	Закони, закономірності та принципи менеджменту.	2	1
3.	Організації як об'єкти управління.	4	0
4.	Етика і соціальна відповідальність в менеджменті.	2	1
5.	Інформаційне забезпечення в менеджменті.	4	0
6.	Функціональний склад системи управління. Методи менеджменту.	4	1
7.	Підходи до прийняття управлінських рішень.	4	0
8.	Методи обґрунтування та прийняття управлінських рішень.	4	1
9.	Планування як загальна функція менеджменту.	4	1
10.	Стратегічний та операційний менеджмент в системі управління підприємством.	4	0
11.	Організація як загальна функція менеджменту.	4	1
12.	Мотивування як загальна функція менеджменту.	4	0
13.	Контроль як загальна функція менеджменту.	4	1
14.	Керівництво та лідерство.	4	1
15.	Управління конфліктами та стресами.	4	0
16.	Організаційна гнучкість та ефективність менеджменту.	4	0
17.	Основні типи загальноосвітніх закладів середньої освіти	4	1
18.	Загальноосвітні заклади середньої освіти нових типів	4	1
19.	Основні типи вищих навчальних закладів, особливості їх діяльності	4	1
20.	Науково-методичне та нормативне забезпечення діяльності закладу освіти	4	1
21.	Особливості діяльності дошкільних, позашкільних і професійно-технічних закладів освіти	4	1
22.	Концептуальні засади діяльності закладу та установи освіти	4	1
23.	Системний підхід до управління закладом освіти	2	1
24.	Система планування роботи школи в умовах інноваційної діяльності	2	1
25.	Принципові основи розподілу службових	4	1

	повноважень у системі освіти		
26.	Проблеми визначення критеріїв оцінювання управлінської діяльності закладів та установ освіти	2	1
27.	Програмно-цільовий підхід до управління розвитком навчального закладу	2	1
28.	Підвищення ефективності контрольно-аналітичної діяльності закладів та установ освіти	2	0
29.	Зміст і структура професійної компетентності педагогічних і керівних кадрів освіти	2	1
30.	Основні напрями поліпшення управління освітою	2	0
Разом		100	20

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Гриньова М.В. Менеджмент в освіті : навч. пос. для студ. і магіст. спец. пед. ун-тів / М.В. Гриньова, О.Г. Штепа. – Полтава, 2003 – 73 с.
2. Дафт Р. Л. Менеджмент / Р. Л. Дафт. – [6-е изд.]. – СПб.: Питер, 2004. – 864 с.
3. Демчук В.С. Основи освітнього менеджменту / В.С. Демчук. – К. : Ленвіт, 2007. – 236 с.
4. Крижко В.В. Теорія та практика менеджменту в освіті : навч. Посібник / В.В. Крижко. – К.: Освіта України, 2005. – 256 с.
5. Менеджмент: навч. посіб. / [Г. Є. Мошек, М.М. Ковальчук, Ю. В. Поканєвич, та ін.]; за заг. ред. Г. Є. Мошека. – К.: Ліра-К, 2015. – 550 с.
6. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер. с англ. – М.: Дело, 2002. – 704 с.
7. Мостенська Т.Л. Менеджмент: підручник / Т.Л. Мостенська, В.О. Новак, М.Г. Луцький, М.А. Міненко. – К.: Сузір'я, 2012. – 690 с.
8. Осовська Г.В. Менеджмент: підручник / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. – [4-е вид., перер. і доп.]. – К.: Кондор-Видавництво, 2015. – 563 с.

9. Семез А.А. Менеджмент в освіті : навчальний посібник / А.А. Семез. – Кіровоград, 2011. – 168 с.
10. Управление образовательными системами : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Шамова Т. И., Третьяков Т. И., Капустин Н. П. ; под ред. Т.И. Шамовой – М.: ВЛАДОС, 2002 – 320 с.
11. Управління навчальним закладом : навч.-метод. посібник. у двох частинах / Григораш В.В., Касьянова О.М., Мармаза О.І. та ін.. – Харків: Веста ; Вид-во «Ранок», 2004.
12. Федоренко В.Г. Менеджмент: підручник / В.Г. Федоренко. – [3-тє вид., перер. і доп.]. – К.: Алерта, 2015. – 492 с.

Додаткові

1. Менеджмент: теорія і практика : навч. посіб. / [А.А. Мазаракі, Г.Є. Мошек, Л.А. Гомба та ін.]. – К. : Атіка, 2007. – 564 с.
2. Новак В.О. Інформаційне забезпечення менеджменту : навч. посіб. / В.О. Новак, Л. Г. Макаренко, М.Г. Луцький. – К. : Кондор, 2007. – 462 с.
3. Рульєв В.А. Менеджмент : навч. посіб. / В.А. Рульєв, С.О. Гуткевич. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 312 с.
4. Стадник В.В. Менеджмент : підручник / В.В. Стадник, М.А. Йохна. – К. : Академвид., 2007. – 471 с.
5. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: підручник / Ф.І. Хміль. – К. : Академвидав, 2007. – 576 с.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

Тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань

1. Система керівництва роботою школи у досвіді В.О.Сухомлинського та сучасні тенденції організації управління загальноосвітнім закладом.
2. Національна доктрина розвитку освіти і завдання педагогічного колективу щодо її реалізації.
3. Педагогічна рада — колегіальний орган управління навчальним закладом.
4. Діяльність ради школи у системі державно-громадського управління навчальним закладом.
5. Імідж керівника сучасної школи, його складові.
6. Застосування інноваційних педагогічних технологій в управлінській діяльності директора загальноосвітнього навчального закладу.
7. Роль моделювання в управлінні ЗЗСО.
8. Система планування в ЗЗСО.
9. Психолого-педагогічні умови побудови освітнього процесу на діагностичній основі: досвід і проблеми.
10. Педагогічний аналіз уроку в системі внутрішньошкільного контролю.
11. Педагогічний моніторинг у навчально-виховному процесі: проблеми впровадження і перспективи.
12. Самоаналіз організаційно-педагогічної діяльності — основа моніторингу та самовдосконалення ЗЗСО.
13. Роль атестації в зростанні професійної майстерності педагога (на прикладі окремого загальноосвітнього навчального закладу).
14. Самореалізація особистості вчителя і учня в навчальній діяльності: досвід, проблеми, перспективи.
15. Організація роботи з реалізації науково-методичної проблемної теми загальноосвітнього навчального закладу.
16. Проблеми співпраці школи та громадськості в умовах нових освітніх змін.
17. Упровадження інтерактивних методів та форм методичної роботи в ЗЗСО: управлінський аспект.
18. Активні форми і методи впровадження перспективного педагогічного досвіду: практичний аспект.

19. Створення організаційно-педагогічних умов для забезпечення профільного навчання в старшій школі (на прикладі окремого ЗЗСО).
20. Реалізація варіативної складової робочого навчального плану шляхом запровадження авторських програм.
21. Моніторингові дослідження якості освіти в ЗЗСО: стратегія розвитку.
22. Роль територіального освітнього округу у забезпеченні рівності умов для одержання повної загальної середньої освіти у сільській місцевості.
23. Організація та керівництво науково-дослідницькою, експериментальною роботою в ЗЗСО.
24. Організація роботи з обдарованими учнями: досвід і проблеми.
25. Освітня діяльність навчального закладу, його керівника в контексті формування громадянськості: практичний аспект.
26. Діяльність педагогічного колективу з розвитку учнівського самоврядування.
27. Інноваційний менеджмент як фактор модернізації системи управлінської діяльності керівника школи.
28. Контрольно-аналітична діяльність керівника ЗЗСО: нові підходи та стратегії.
29. Особливості управління сільською школою в умовах модернізації освіти.
30. Зміст і структура психологічної готовності керівників закладів середньої освіти до управлінської діяльності.
31. Педагогічний експеримент в системі середньої загальної освіти: проблеми, перспективи розвитку.
32. Педагогічна комунікація: зміст та її складові.
33. Модернізація управлінської діяльності заступника директора з навчально-виховної роботи в умовах переходу на новий зміст і структуру навчання.
34. Технологізація управлінської діяльності заступника директора ЗЗСО.
35. Адаптивне управління в системі загальної середньої освіти.
36. Система підготовки педагогічних працівників до адаптивного управління й освітнього моніторингу.
37. Інноваційний менеджмент у системі загальної середньої освіти.
38. Інновації у внутрішкільному управлінні як фактор оновлення змісту діяльності заступника директора ЗЗСО.
39. Гуманізація змісту та організаційних форм освітнього процесу.
40. Планування роботи школи в умовах нових освітніх змін.

41. Контрольно-аналітична діяльність заступника директора ЗЗСО в умовах нових освітніх змін.
42. Внутрішкільний контроль у сфері управлінської діяльності заступника директора загальноосвітнього навчального закладу: зміст і структура.
43. Педагогічний аналіз у системі управління ЗЗСО.
44. Моніторинговий супровід управлінської діяльності заступника директора ЗЗСО.
45. Моніторингові дослідження як інформаційна база в системі управління якістю освіти.
46. Факторно-критеріальне моделювання та комп'ютерні технології як інструментарій освітнього моніторингу.
47. Нові підходи до організації навчально-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі.
48. Особливості функціонування профільної школи в сільській місцевості.
49. Моделювання освітнього процесу в ЗЗСО в умовах модернізації освіти.
50. Технологія експертної оцінки навчального заняття в сучасній школі.
51. Моніторинговий підхід до вивчення стану предметів у системі педагогічного менеджменту.
52. Вивчення системи роботи вчителя.
53. Визначення основних шляхів підвищення якості освіти, створення умов рівного доступу до якісної освіти.
54. Оцінювання діяльності ЗЗСО як елемент системи управління освітою.
55. Особливості організації педагогічного процесу в сільській школі.
56. Організація науково-методичної роботи в ЗЗСО: нові підходи та стратегії.
57. Організація роботи з реалізації науково-методичної проблемної теми ЗЗСО.
58. Упровадження інтерактивних методів та форм методичної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі: управлінський аспект.
59. Атестація педагогічних працівників та її ефективність.
60. Розвиток педагогічної творчості як фактор оптимізації навчально-виховного процесу.
61. Педагогічний експеримент у системі загальної середньої освіти: проблеми і перспективи розвитку.
62. Організація роботи з обдарованими учнями .
63. Активні форми і методи впровадження педагогічного досвіду: практичний аспект.
64. Особливості співпраці ЗЗСО та громадськості в нових соціокультурних умовах.

65. Моніторинг якості освіти і виховної діяльності навчального закладу. .
66. Культура управлінської праці заступника директора з навчально-виховній роботи.
67. Особливості маркетингу в сфері освіти.

Орієнтовна тематика реферативних досліджень з навчальної дисципліни «Менеджмент та адміністрування в освіті»

1. Історія виникнення системи управління.
2. Роль управлінських систем у розвитку суспільства.
3. Теорії та школи управління, їх відмінності та особливості.
4. Особливості, функції, завдання освітнього менеджменту.
5. Освітній менеджмент як наука в системі управління освітою в Україні.
6. Особливості, структура, зміст, функції освітніх систем.
7. Роль менеджменту освіти в реалізації принципів освітньої політики України.
8. Особливості структури державного управління освітою в Україні.
9. Характер і особливості відкритих і закритих освітніх систем.
10. Особливості та шляхи розвитку системи внутрішнього управління.
11. Характер зв'язків керуючої та керованої підсистем ЗЗСО.
12. Шляхи удосконалення освітньої системи України.
13. Школа як об'єкт і суб'єкт управління. Особливості та шляхи її розвитку.
14. Вплив керуючої підсистеми ЗЗСО на якість навчального процесу.
15. Особливості структури педагогічного процесу. Керування ним.
16. Керівник школи – освітній менеджер. Особливості його діяльності.
17. Управлінська система в організаціях освіти.
18. Особливості управління навчальним закладом.
19. Аналіз типів діючої системи освіти та системи управління ЗЗСО. Її недоліки, шляхи усунення.
20. Вироблення і прийняття управлінських рішень. Їх необхідність і актуальність.
21. Шляхи удосконалення методів управління ЗЗСО.
22. Демократизація управління ЗЗСО – мода чи необхідність.
23. Взаємозв'язок та взаємовплив державного та внутрішнього управління ЗЗСО.
24. Умови, засоби формування особистості керівника ЗЗСО.
25. Розвиток та удосконалення діяльності органів державного управління освітою.
26. Розподіл обов'язків в системі управління ЗЗСО між керівником та його заступниками.
27. Особливості планування діяльності ЗЗСО.
28. Якість навчальних програм ЗЗСО. Можливість змін чи вдосконалення.
29. Зміна парадигми освіти – від засвоєння знань до умінь їх здобувати.
30. Розвиток освітніх послуг.
31. Організація освітніх послуг в ЗЗСО.
32. Значення маркетингу в галузі освіти.
33. Розробка стратегій маркетингу для навчальних закладів.

34. Особливості, взаємозв'язок, зміст елементів управлінського циклу в ЗЗСО.

35. Особливості організації методичної роботи в системі освіти і в роботі ЗЗСО.

36. Моніторинг якості освіти, як перевірка змісту освіти.

ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ЗАПИТАНЬ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ

1. Історія формування теорії управління як науки.
2. Визначити професійну специфіку менеджменту.
3. Навести приклад реалізації основних функцій менеджера.
4. Теорія систем як наука, її значення в розвитку теорії управління.
5. Управлінська система в організаціях освіти
6. Визначити можливості системи управління ЗЗСО.
7. Менеджмент як складова теорії управління.
8. Функції внутрішкільного управління
9. Визначити та показати, на конкретному прикладі, функції які передують етапу функції планування.
10. Сутність та завдання менеджменту освіти.
11. Зміст діяльності керівника навчального закладу .
12. Навести приклади спорідненості та відмінності менеджменту організації та менеджменту освіти.
13. Освітні системи та їх функціонування.
14. Школа як об'єкт управління. Суб'єкти управлінського процесу ЗЗСО.
15. Визначить спорідненість та відмінність менеджменту організації та менеджменту освіти. Яким чином їх сутність впливає на систему діяльності навчального закладу.
16. Особливості взаємовідносин керуючої підсистеми ЗЗСО з керованою.
17. Система управлінських дій направлених на формування та реалізацію річного плану школи.
18. Скласти проект наказу ЗЗСО про проведення педагогічної ради
19. Наукові школи теорії управління, їх зміст.
20. Зміст та завдання внутрішкільного контролю.
21. Вказати, на прикладі НЗ, зв'язки керуючої та керованої підсистеми що забезпечують успішне виконання поставлених перед освітньою організацією завдань.
22. Вчені, що принесли істотний вклад в розвиток науки управління.
23. Розкрити важливість демократизації освітньої управлінської системи.
24. Навести приклад створення соціально-психологічних умов в НЗ які забезпечують ефективність реалізації управлінських дій.
25. Українські вчені, що працюють з питань менеджменту освіти.
26. Основні методи управління.
27. Визначить питання що виносяться щорічно на розгляд педагогічної ради школи.
28. Закономірності освітнього менеджменту. Їх особливості.
29. Структура та компоненти педагогічного процесу.
30. Вкажіть на основні документи НЗ що забезпечують виконання ним поставлених завдань.

31. Принципи функціонування освітнього менеджменту.
32. Школа як педагогічна система, їх структурні елементи та взаємозв'язки.
33. Пояснити, на прикладі, принципи підвищення кваліфікації вчителів.
34. Особливості функцій освітнього менеджменту.
35. Моніторинг якості навчання як перевірка якості прийнятих управлінських рішень.
36. Скласти примірний план роботи методичного кабінету школи
37. Завдання керованої підсистеми управління. Її взаємовідносини з керуючою системою.
38. Шкільні плани. Їх місце в системі управління НЗ.
39. Вказати та обґрунтувати основні заходи що проводить бібліотека школи.
40. Функціональні обов'язки менеджерів освіти.
41. Управлінський цикл. Його елементи.
42. Вказати та обґрунтувати основні розділи річного плану НЗ
43. Особливості, функції, завдання вчителя як менеджера освіти.
44. Роль та функції адміністратора в системі освіти.
45. Навести приклад ієрархії управлінських рівнів ЗЗСО, вказати на їх взаємозв'язок та основні функції.
46. Класний керівник – ключовий менеджер освіти в навчальному закладі.
47. Вимоги до характерологічних, особистісних, професійних рис керівника.
48. Навести приклад реалізації своїх функцій класним керівником випускного класу.
49. Державна система управління освітою в Україні.
50. Методика інформації для прийняття управлінського рішення.
51. Охарактеризувати зміст Статуту НЗ.
52. Регіональна та місцеві система управління освітою.
53. Інформатизація навчального процесу. Важливість і очікувані результати.
54. Охарактеризувати зміст роботи районного науково-методичного центру.
55. Особливості закритої системи. Завдання керованої підсистеми в ній.
56. Прийняття управлінських рішень. Їх особливість та зміст.
57. Визначити нормативно-правові документи та практику реалізації навчально-виховного процесу НЗ.
58. Особливості відкритої освітньої системи. Завдання керованої підсистеми в ній.
59. Вплив мікросередовища на зміст діяльності навчальних закладів.
60. Навести приклад організації профорієнтаційної роботи в НЗ. Вказати на систему управлінських дій що забезпечує її реалізацію.
61. Вплив глобальних факторів розвитку суспільства на зміст діяльності освітніх управлінських систем.
62. Стиль керівництва педагогічним колективом.

63. Визначити систему управлінських дій необхідних для забезпечення впровадження передових педагогічних технологій.
64. Мета і зміст функціонування НЗ відкритої освітньої системи.
65. Принцип освітньої політики України.
66. Визначити управлінські дії щодо реалізації виховної та соціальної роботи в школі. Навести приклад.
67. Вплив макросередовища на розвиток освітніх систем.
68. Прямий і опосередкований шлях управління.
69. Специфіка маркетингу в сфері освіти.
70. Особливості державного управління школою.
71. Зміст, особливості загальноосвітніх програм.
72. Основні принципи демократичного управління